

νά κάμουν . . . Καληνύκτα όμως, γιατί κάνει ένα διαβολόκρυο, κ' έπειτα βιάζομαι νά πάγω εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης.

Ὁ Βινιρὸν ἔσφιξε τὴν χεῖρα τοῦ φίλου του καὶ ἀνέλαβε τὴν πρὸς τὸν οἶκόν του διεύθυνσιν, ἐνῶ ὁ Μάξιμος ἀνῆρχετο τρέχων τὸ πρᾶνές τῆς ὁδοῦ Μπλάνος.

Ἡ εἴσοδος τοῦ skating, φωτιζομένη ὑπὸ τοῦ ἀερίωφωτος ἔλαμπεν εἰς μακρυνὴν ἀπόστασιν, καὶ αἱ ἀμαζαί, αἱ πρὸς τὸν φάρον τοῦτον τῶν διασκεδάσεων διευθυνόμεναι, ἐσημαίτιζον μακρὰν σειρὰν. Γυναίκες, ἐν θαυμασίᾳ περιβολῇ, ἔσπευδον ἵλα προφθάσασαι τὴν ἐορτὴν ἐν τῇ λάμψει τῆς.

Αἱ εἰδοποιήσεις ἀνήγγελλον νέαν παντομίαν. Πλήθος δ' ἀπειρον εὕρισκετο εἰς τὸ προαύλιον.

Ἡ ἔσπερις προσημνύετο λαμπρά.

Ἐπεται συνέχεια.

Αἴσιμος

ΙΟΥΔΙΟΥ ΚΛΑΡΕΤΥ

Ἡ ΣΗΜΑΙΑ

Ἔργον σεφθὲν ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας
[Συνέχεια καὶ τέλος].

Πᾶσα γαλλικὴ καρδιά θά ἠγωνιά φρικωδῶς ἐπὶ τῇ θέᾳ τῶν σημαίων τούτων, ἃς εἶχον ἀρπάσει ἐκ τῶν συνεσπασμένων χειρῶν τῶν νεκρῶν τοῦ Βατερλώ. Ὁ Φουζερέλ, εἰσελθὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὠχρός, καὶ ὑπὸ προσπεποιημένην ψυχρότητα συνέχων τὴν τρομεροτέραν συγκίνησιν, ἥτις ἐπὶ ζωῆς του κατελάμβανεν αὐτόν, προεχώρησε βραδέως, μὲ τὸ αἷμα πεπηγός, καὶ κατὰ πρῶτον ἔστη πρὸ τοῦ πίνακος τῶν μεταλλοφόρων τοῦ 1803, τῶν ἐν Ποτσδάμη θανόντων, ἀπομάχων τοῦ πολέμου τῆς γερμανικῆς ἀνεξαρτησίας, καὶ τῶν ὁποίων δεικνύουσι τὰ μέταλλα πρὸς ἀνάμνησιν τῶν κατορθωμάτων αὐτῶν. Ὁ λοχαγὸς παρετήρησε τοῦτο, εἴτα προεχώρησε μέχρι τῶν κιγλίδων καὶ ἔστη ἀποτόμως. Ὑπεράνω αὐτοῦ, ἐν τῇ ὑβριστικῇ σχεδὸν τοῦ ἡλίου ἀκτίνι, εἶδε τέλος σημαίας τριχρώμου, γαλλικᾶς σημαίας, μὲ τὰ χρυσὰ αὐτῶν γράμματα καὶ τὰς ἐπιγραφὰς των. Μάχαιρα ἀν' ἐκτύπα αὐτόν δὲν θά τῷ προὔξεναι πλειοτέραν ὀδύνην. Κατελείφθη ὑπὸ λύσσης παρατηρῶν τὰς ὡς πένθιμον ὕψωμα ἠμαυρωμένας ἐκείνας σημαίας. Τοσαύτη ἦτο ἡ συγκίνησις του, ὥστε πρὸς στιγμὴν ἔμεινεν ἀκίνητος. Τὸ αἷμα ἀνῆλθεν εἰς τὸ μέτωπόν του καὶ τοὺς κροτάφους του. Εἴτα ὁ λοχαγὸς συνῆλθε καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τοῦ κρανίου του, ὅπερ ἔκαιεν, ἐπὶ τῶν δακρυόντων ὀφθαλμῶν του, τὴν χεῖρά του, ὅπου ταν γέρον τις σχεδὸν γιγαντώδης, ἰσχνός, μὲ μύστακα ἀγρίον, φέρων πιλίκιον μὲ ἐθνόσημον λευκομέλαν, καὶ μακρὸν φαῖον μακνύαν ὑπαξιωματικοῦ, ἐπλησίασεν αὐτόν, καὶ ἀφοῦ τὸν παρετήρησε πρὸς στιγμὴν, τῷ εἶπε διὰ φωνῆς λαρυγγώδους:

— Ὁ κύριος εἶνε Γάλλος; ὁ κύριος θέλει νά ἐπισκεφθῇ;

— Ναί, ἀπεκρίνατο τότε ὁ Φουζερέλ ἀποβάλλων τὴν τρομερὰν αὐτοῦ συγκίνησιν.

Ὁ φύλαξ προχώρησε βήματά τινα πρὸς τὸ ναῖδιον, τὸ ἤνοιξε, ἤναψε κηρίον, καὶ ἰστάμενος ἀποτόμως πρὸ τοῦ τάφου, ἐφ' οὐ τὸ φῶς ἔλαμπεν, ἔλαβε τὴν εὐκοσμον καὶ μηχανικὴν θέσιν τοῦ εἰς τὴν ἐξάσκησιν Πρῶσσοι στρατιώτου, καὶ ἤρξατο διηγούμενος τὴν ἐξήγησιν, ἣν πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἔδιδεν εἰς τοὺς ἐπισκέπτας. Ἀνέφερε πάντας τοὺς ἄθλους τοῦ Πρῶσσοι βασιλέως καὶ τὴν ἀφήγησιν τῶν μαχῶν του· εἴτα δεικνύων τὰ ἐξῶθεν κρεμάμενα τρόπαια, ἤρχισε μηχανικῶς περὶ τῆς μάχης τοῦ Βατερλώ, ὅπου εἶχον ληφθῆ αἱ γαλλικαὶ σημαίαι· ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν προέφερε τὸ ὄνομα ἐκεῖνο τῆς ἥττης:

— Ἀνωφελές, διέκοψεν ὁ Φουζερέλ, γνωρίζω . . . παρευρέθη ἐκεῖ . . .

— Ἄ! εἶπεν ὁ ὑπαξιωματικὸς ἔκπληκτος.

Σιγὴ νεκρικὴ ἐπεκράτησεν ἐκατέρωθεν.

Ὁ λοχαγὸς δὲν προέφερε λέξιν. Αἴφνης ὁ Πρῶσσοι ἠρώτησεν αὐτόν χαμηλοφῶνως:

— Ποῖον σύνταγμα;

— Πρῶτον τῶν γρεναδιέρων τῆς φρουρᾶς. Τελευταῖον τετράγωνον.

— Ἄ! ὑπέλαβε πάλιν ὁ Πρῶσσοι, τὸ σύνταγμα μου σὰς κατέθραυσε.

— Ποῖον σύνταγμα.

— Οἱ μαῦροι Οὐσσάροι!

Ὁ λοχαγὸς δὲν ἀπεκρίνατο, ἀλλ' ἀνύψωσε τὸ ὑψηλὸν αὐτοῦ ἀνάστημα καὶ παρατηρῶν τὸν γιγαντιαῖον ὑπαξιωματικὸν ἀτενῶς, συνεκέντρωσεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς αὐτοῦ πᾶσαν τὴν μανίαν του, πᾶν τὸ παρελθὸν πάθος του, πᾶσαν τὴν παροῦσάν του ὀδύνην. Καὶ πρὸ τῆς ἠλεκτρικῆς ἀγριότητος τοῦ βλέμματός ἐκεῖνου, ὁ φύλαξ ἐχαμήλωσε τοὺς φαιούς καὶ ψυχροὺς ὀφθαλμούς του.

Ἦτο ὡς λάμψις τῆς ἀρχαίας πάλης λάμπουσα καὶ πυρπολοῦσα εἰσέτι, καθιστάνοσα καταφανὲς τὸ ἀπεχθές βᾶθος τοῦ μίσους μεταξὺ τῶν ἀρχαίων ἐκείνων πολεμιστῶν, ὅτινες ἤδη ἦσαν γέροντες καὶ οὐς ἡ ἡλικία εἶχε καταβάλλει. Μετὰ τριάκοντα ἔτη, ἡ πατριωτικὴ ὀργὴ καὶ ἡ λύσσα τῆς συμπλοκῆς ὑφίσταντο εἰσέτι πυρετώδεις. Ὁ Φουζερέλ ἀγερῶχος προεχώρησε δὺ βήματα.

— Ἀπ' ἐκεῖ ἐπάνω, εἶπε ψυχρῶς ὁ φύλαξ ὑψώσας τὴν κεφαλὴν καὶ δεικνύων τὴν στοὰν καὶ εἴτα τὴν κλίμακα, αἱ σημαίαι φαίνονται καλλίτερα.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡ θύρα τῆς ἐκκλησίας ἠνεώγη καὶ ἐκλείσθη μετὰ θορύβου. Οἰκογένεια Ἀγγλων περιηγητῶν λαλούντων μεγαλοφῶνως, εἰσῆλθεν. Ὁ ὑπαξιωματικὸς μὲ τὴν ἀπληστίαν ἣν ἔχουσιν οἱ ὀδηγοί, ὡς θηρία εἰς ἐνέδραν, ἀφῆκε πρὸς στιγμὴν τὸν λοχαγὸν ὅπως ὑποδεχθῆ τοὺς ἐπισκέπτας, παρ' ὧν ἀναμφιβόλως θά ἐλάμβανε μεγαλειότεραν ἀμοιβήν, ὁ δὲ Φουζερέλ ἐπωφεληθεὶς ἐξῆλθε τῆς κρύπτῆς καὶ δίδεθαι τὰς εἰς τὸ πρῶτον πάτωμα φερούσας βαθμίδας. Ἡ

καρδιά του ἔπαλλε μεγάλως ὑπὸ τὸ κεκομωμένον ἔνδυμά του.

Ἀφικόμενος εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ δώματος ὁ λοχαγὸς κατελείφθη ὡς ὑπὸ θάμβους. Ἐκεῖ, πλησίον του, ἠκτινοβόλει εἰσέτι ὁ κονιῶδης χρυσὸς τῶν ἀετῶν· αἱ ἔνδοξοι ἐπιγραφαὶ ἤστραπτον ἐπὶ τῶν ἐσχισμένων σημαίων. Εἰς ἀπόστασιν τῆς χειρὸς του κεκλιμένα εἰς σχῆμα ριπιδίου αἱ σημαίαι τῆς φρουρᾶς ἐφαίνοντο ὡς αὐλικοὶ χαιρετοῦντες τὸν ἀνακτα. Ὅποια τρομερὰ ὀδύνη! Νὰ βλέπῃ αὐτὰς εἰς τοῦτο τὸ μέρος, αἰχμαλώτους, ἐκτεθειμένους εἰς τὴν ποταπὴν περιεργίαν ἢ εἰς τὴν εἰρωνεῖαν τῶν λαῶν! ἐξ ἄλλου ὅποια θέρη, ὅποιον ὄρατιον ὄνειρον! νὰ τὰς αἰσθάνηται τόσον ἐγγύς του, νὰ τὰς βλέπῃ, νὰ τὰς ἐγγίξῃ!

Τὸ αἷμα τοῦ Φουζερέλ φρικωδῶς ἐκόχλαζεν. Ἀγωνία ἐπνιγεν αὐτόν, αἱ δὲ κνημαὶ του ἐκλονοῦντο.

Ἐπεθύμει ἂν ἦτο δυνατόν νὰ ὀρμήσῃ ἐπὶ τῶν τροπαίων ἐκείνων, νὰ τὰ κρημνίσῃ δι' ἰσχυροῦ κτυπήματος καὶ νὰ πέσῃ καὶ αὐτὸς εἰς τὸ κενὸν μετ' αὐτῶν, ἔχων αὐτὰ εἰς τὰς ἀγκάλας του, ὅπου ταν αἴφνης, ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς πλησιεστέρας σημαίας, εἰς τὸ περίφραγμα ἐφ' οὐ ἔστηρίζετο ὁ λοχαγὸς, παρετήρησε, λάμποντα εἰσέτι, τὸν ἀριθμὸν τοῦ συντάγματός του, τὸν ἀριθμὸν τοῦτον: Πρῶτον τῶν γρεναδιέρων.

Τὸ ἐπικνεῖδε, τὸ ὄρατιον ἐκεῖνο τεμάχιον διὰ τὸ ὅποιον εἶχεν ἐκθέσει τὴν ζωὴν του καὶ ἠθέλησε νὰ ἀποθάνῃ. Ἀνεγνώρισε καὶ τὸ τεθραυσμένον τῆς ζύλον, ἐκ τοῦ ὁποίου σφαῖρα εἶχεν ἀρπάσῃ τὸν ἀετὸν, ὅπου ταν ὁ λοχαγὸς τὸ ἐκίνει ἐκεῖ κάτω ἐν τῷ καπνῷ. Ἡ σημαία! ἡ σημαία τοῦ συντάγματος ἐσχισμένη καὶ βρακώδης, ἣν εἶχον λάβει ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ συρράψει, πρὸς μεγίστην τῆς Πρωσσίας δόξαν, αἱ ὠραταὶ χεῖρες Γερμανῆς ἠγεμονίδος! . . .

— Μαλαπέρ! Μαλαπέρ! ἐπιθύρυσεν ὡς ἐξ ἐνστίκτου ὁ Φουζερέλ.

Παραφροσύνη ἐξοχος ὤθει αὐτόν· ἐκλινεν ἐπὶ τοῦ περιφράγματος καὶ διὰ τῆς δεξιᾶς του πυρετωδῶς ἐκτεταμένης ἐφθασε τὴν σημαίαν, ἣς ἡ παλαιὰ μέταξα ἐθώπευσε τοὺς δακτύλους του, ὡς γυναίκεία ἐπίδερμις, καὶ συλλαβῶν αὐτὴν καλῶς, ἔσυρε βιαίως πρὸς αὐτόν τὸ ἱερὸν ὕψωμα, τὸ ἀπέσπασε, τὸ ἔσχισε ταχέως, τὸ ἠσπάσατο μετ' ὑπερβολικῆς χαρᾶς, εἴτα ὡς ἂν εἶχε πράξει ἔγκλημα, ἔθεσεν ἐπὶ τοῦ στήθους του τὸ τρίχρωμον ἐκεῖνο τεμάχιον, ἐκόμωσε ταχέως τὸ ἔνδυμά του καὶ ἔλαβε τὴν προτέραν του θέσιν, ἐν ᾗ ἐκεῖ κάτω, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὁ φύλαξ ὑπαξιωματικὸς ἔλεγεν ἀγγλιστὶ εἰς τοὺς νέους ἐπισκέπτας:

— Πλησιάζσατε, παρακαλῶ, ὁ τάφος εἶνε εἰς τὸ μέσον.

Ὁ Φουζερέλ, ὁμοῖος κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην πρὸς ἱερέα, ὅστις ἐκοινώνησε τῶν μυστηρίων, κατήρχετο τὰς βαθμίδας, ἃς πρὸ ὀλίγου εἶχεν ἀνέλθει, καὶ μέχρις ἐγκάτων συγκεινημένους καὶ πνίγων τὴν

χαράν αὐτοῦ δὲν ἐσκέπτετο ἢ νὰ εὕρῃ τὴν θύραν καὶ νὰ ἐξέλθῃ.

Εἰς τὰ κάτω τῆς κλίμακος, πρὸ τῶν κικλιδῶν τοῦ τάφου, συνήντησε τὸν φύλακα, ὅστις παρετήρει αὐτὸν φιλοφρόνως μὲ χεῖρα τεταμένην. Ὁ Φουζερὲλ τῷ ἔδωκε τυχαίως καὶ χωρὶς νὰ παρατηρήσῃ, νόμισμά τι — ὁ φύλαξ εἶπεν ὅτι ἦτο χρυσοῦν λουδοβίκειον — καὶ προυχώρησε μέχρι τῆς ἐξωτερικῆς θύρας. Ἐπνίγεται. Ὁ δροσερὸς ἐξωτερικὸς ἀνὴρ τὸν προσέβαλλεν εἰς τὸ πρόσωπον· ὁ Φουζερὲλ ἐξήγαγε τὸν πῖλον τοῦ καὶ ἤρξατο βαδίζων κατ' εὐθείαν, διὰ τῆς πλατείας ταχέως, λησμονῶν καὶ τὴν ἀμαξάν, ἥτις εἶχεν ὀδηγήσει αὐτὸν ἐκεῖ, μὴ σκεπτόμενος εἰμὴ νὰ φύγῃ, νὰ ἀπαγάγῃ, νὰ κρύψῃ τὴν κατάκτησίν του. Οὐδόλως τῷ ἐπήρχετο ἡ ἰδέα ὅτι εἶχε διαπράξει κλοπὴν· ἠσθάνετο τὴν χαράν τοῦ στρατιώτου, ὅστις κατέλαβε θέσιν ἐξ ἐφόδου, καὶ ὅστις μένει σῶος καὶ ὑγιῆς μετὰ τὴν νίκην. Ἡ ἐπὶ τοῦ στήθους του ἐκείνη σημαία, τὸν ἐθερμκινεν. Ὁ λοχαγὸς ἠκτινοβόλει, καὶ ὅμως ἡ καρδιά του ἔπαλλε ταχύτατα. Ἀκριβῶς ἤρχιζε τότε καὶ ἡ κωδωνοκρουσία τῆς ἐκκλησίας εὐθύμως ἠχοῦσα εἰς γαλλικὸν τόνον. Ὁ Φουζερὲλ ἤκουεν αὐτήν. Ἐνόμιζεν ὅτι ἡ εὐθυμία ἐκείνη κωδωνοκρουσία πανηγυρικῶς ἀνήγγελλε τὸν θρίαμβόν του. Προεχώρει ταχέως, ὡς εἰς ἐφοδόν. Αἱ ῥυθμικαὶ καὶ εὐθείαι ὁδοὶ τῆς Ποτσάμης, ὁμοιάζουσαι τὰς τῶν Βερσαλλιδῶν, τῷ ἐφαίνοντο ἀτελεύτητοι. "Ἄλλως τε δὲν ἔβλεπε τίποτε καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ του ἦσαν κεκαλυμμένοι ὡς ὑπὸ πέπλου. Προυχώρει. Ἄπειρος εὐχαρίστησις, βαθεῖα, μεγάλη, κατέκλυζεν αὐτὸν διὰ χαρᾶς ἣν οὐδέποτε εἶχεν αἰσθανθεῖ, χαρᾶς ἣν ἔχει ὁ μνηστὴρ ἀπάγων τὴν μνηστὴν του, ὁ ποιητὴς προσεγγίζων τὸ ὄνειρόν του, ὁ παράφρων ἀπολαύων τῆς χιμαίρας του, ἡ μᾶλλον χαρᾶς βαθυτέρας καὶ σοβαροτέρας, χαρᾶς ἣν παρήγαγεν ἡ θέλησις τοῦ στρατιώτου, ὅστις ὑπερπηδῶν πᾶν κώλυμα ἐκπληροῖ τὸ καθήκον καὶ κερδίζει τὴν μάχην.

Αἰφνης ὁ Φουζερὲλ ἤκουσε βοήθῃ ὀπισθεν αὐτοῦ, φωνὰς καὶ κραυγὰς, ἦχον βημάτων ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου καὶ στρέψας πελιδνός, παρετήρησεν ὄμιλον ἀνθρώπων, οἵτινες ἐκ τοῦ ἀκροῦ τῆς ὁδοῦ ἔτρεχον πρὸς αὐτὸν θορυβοδῶς.

Ὁ Φουζερὲλ τοῦτο μόνον ἐσκέφθη·

— Θὰ τὴν χάσω!

Μόνον τὴν σημαίαν ἀνελογίζετο καὶ ἐλησμόνει ἑαυτὸν. Τότε τῷ ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα νὰ ρίψῃ τυχαίως, ἐντὸς φρέατος ἢ ὀπῆς, ἀδιάφορον ποῦ, τὴν σημαίαν ἣν εἶχεν ἀρπάσει. Ὅποταν ἤρχετο ἐνεθυμήθη πῶς ὅτι εἶχε διέλθει μικρὸν ποταμὸν, τὸν Ἄβέλ, ὅστις διαθρέχει τὸ Σαν-Σουτέ. Ποῦ εὐρίσκειτο ὁ ποταμὸς οὗτος; Ὁ Φουζερὲλ σφενδόνιζεν εἰς τὸ ρεῖμα τοῦ ὕδατος τὴν σημαίαν, ἀφ' οὗ ἐτύλισσεν εἰς αὐτὴν λίθον. Ἄλλ' ἐνῶ ἔσπευδεν ὅπως φύγῃ ἤκουε τὰς κραυγὰς προσεγγιζούσας καὶ διπλασιαζομένας. Αἰφνης, ἐνῶ ἔτρεχεν, εὐρέθη πρὸ τοῦ διασχίζοντος τὴν πόλιν μικροῦ ἀύλακος. Ἐστῆ ἐκεῖ, ἐξήγησε διὰ τοῦ

βλέμματός λιθὸν ἢ ἕτερον ἀντικείμενον οἰονδήποτε, ἔθεσε τὴν χεῖρα ὑπὸ τὸ φόρεμά του καὶ ἠσθάνθη φρίσσουσαν τὴν μέταξάν, ὅποταν ἐκ τῆς πλαγίας ὁδοῦ, πορφυροὶ καὶ ἀσθμαίνοντες, τρεῖς ἢ τέσσαρες ὑπαξιωματικοὶ Πρώσοι, ἐξέλθοντες ἐκ τοῦ ἐκεῖ πλησίον στρατῶνος, ὤρμησαν κατὰ τοῦ Φουζερὲλ ἀπειλοῦντες.

Ὁ Φουζερὲλ ἠλευθέρωσε τὰς χεῖρας του, ὀπισθοχώρησεν ὀλίγα βήματα καὶ ἐστηρίχθη ἐπὶ τοῦ τοίχου οἰκίας τινός, ὠχρὸς δὲ καὶ ἀπειλητικὸς, τοὺς ὀφθαλμοὺς καίοντας ὑπὸ τὰ βλέφαρά του, τὸν μύστακα ἀνορθωμένον, τοὺς γρόνθους συσφιγμένους ἔχων, ὁ ὑψηλὸς γέρον ἀνέμεινε τὴν προσβολὴν τῶν στρατιωτῶν, οἵτινες ὠπισθοχώρουσαν πρὸ τοῦ βλέμματός του.

— Δὲν θὰ τὴν λάβετε, ἔλεγεν· ἀνανδροί, δὲν θὰ τὴν λάβετε!

Τὸ περὶ τὸν Γάλλον ὅμως πλῆθος ἠῤ-ξάνεν ἤδη. Ὁ γίγας φύλαξ τῆς ἐκκλησίας κατέφθανε, διεγείρων τοὺς διαβάτας καὶ κρᾶζων: «Θάνατος!», ἐν ᾧ ἔδεικνυε τὸν ὅστεωδη γρόνθον εἰς τὸν λοχαγόν, τοῦ ὁποίου ἡ ἀπειλητικὴ στάσις ἐφαίνετο ὡς ἀγαλαμα. Αἱ ὕβρεις, αἱ κραυγαί, οἱ μυκηθμοὶ ἀντήχουν περίξ τοῦ Φουζερὲλ, ἐν τούτοις οὐδεὶς ἐπετίθετο εἰσέτι, ὅποταν ὁ γίγας ἀξιωματικὸς ὤθησε διὰ τῶν ὤμων τοὺς πρὸ αὐτοῦ εὐρισκομένους στρατιώτας καὶ τοὺς ἔριψε, κυριολεκτικῶς, ἐπὶ τοῦ Φουζερὲλ. Τότε ἐκεῖνος, ἀποφασίσας νὰ κατασχισθῇ, νὰ φονευθῇ ὑπὸ τῶν μανιωδῶν ἐκείνων, διεφιλονείκησε τὴν ζωὴν του, καὶ ὅ,τι ἦτο πολυτιμότερον αὐτῆς — τὴν σημαίαν, κατὰ τῶν στρατιωτῶν, οἵτινες τὸν εἶχον λάβει ἐκ τοῦ λαιμοῦ καὶ τὸν ἐλάκτιζον. Ἐθλίβεν ἐπὶ τοῦ στήθους του τὴν σημαίαν, ἣν ἄλλαι χεῖρες προσεπάθουν νὰ τῷ ἀρπάσωσιν. Οἱ δάκτυλοι αὐτοῦ εἶχον συσταλεῖ ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου ὑφάσματος, καὶ ἠσθάνετο τοὺς ὀνυχὰς τῶν ἐχθρῶν ἐπὶ τῆς σαρκός του.

— Ἀνανδροί! ἐκραύγαζε, δὲν θὰ τὴν λάβετε, δὲν θὰ τὴν λάβετε!

Οἱ στρατιῶται ὤθουν αὐτὸν μανιωδῶς πρὸς τὸν τοῖχον.

— Εἰφουλήσατε! ἀνέκραζεν ὁ ὑπαξιωματικὸς.

Εἰς ἐξ αὐτῶν ἔσυρε τὴν σπάθην καὶ ἐκτύπησε τὸν Φουζερὲλ ἐπὶ τῆς παρεΐας. Ἐτεροὶ συνέλαβον αὐτὸν ἐκ τῶν ποδῶν καὶ τὸν ἀνέτρεψαν. Ὁ ὄχλος ἐκεῖνος θὰ τὸν κατεξέσχίζεν ἀνευ τύψεως.

— Ἀθλιοί! ἀνέκραζεν ὁ λοχαγὸς οὗ τὸ αἷμα ἔρρεεν...

Ἐπιθύρυσεν εἰσέτι λέξεις τινάς: «Μαλαπέρ, πτωχέ μου Μαλαπέρ, ἡ σημαία!» Καὶ ἐλιποθύμησεν.

Ἦτο πληγωμένος εἰς τὴν κεφαλὴν, οἱ δὲ στρατιῶται ἤθελον νὰ τὸν τελειώσωσι. Ἡ ἀριεὶς ἀξιωματικὸς ἔσωσεν αὐτόν. Τὸν ἔφερον εἰς τὸ νοσοκομεῖον ἡ μᾶλλον εἰς θεραπευτήριον φυλακῆς.

Ὅποταν συνήλθεν εὐρέθη πρὸ τῶν ἀνακριτῶν, οἵτινες ἠρώτων αὐτόν.

Κατ' ἀρχὰς δὲν ἤθελε νὰ ἀποκριθῇ· ἔλεγε μόνον:

— Ἀφίσάτέ με, τουφεκίσατέ με· δὲν σὰς γνωρίζω!

Εἶτα ἀπεράσισε νὰ εἶπῃ διατί ἤρπασε τὴν σημαίαν.

— Εἶχον ὀρκισθεῖ νὰ τὴν λάβω.

Οὐδεμίαν ἄλλην αἰτίαν ἀνέφερε. Μετὰ τὴν θεραπείαν ὠδήγησαν αὐτὸν εἰς τὴν εἰρκτὴν. Ἐμεινεν ὑπόδικος ἐξ ἡμερῶν. Τὸ πρᾶγμα εἶχε διαδοθεῖ. Τέλος ὁ πρέσβυς τῆς Γαλλίας παρενέβη καὶ εἶπεν ὅτι οἱ ἐξ ἡμερῶν τῆς ὑποδικίας ἤρκουν πρὸς τιμωρίαν τοῦ λοχαγοῦ, ὅστις ἴσως ἦτο ὀλίγον παράφρων, ὁ πτωχός. Ἐπέτυχε τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ Φουζερὲλ, διὰ τὸ ὁποῖον προσήψαν ἀδυναμίαν εἰς τὴν προσωπικὴν κυβέρνησιν τότε. Ὅποταν τῷ ἀνήγγειλλον τὸ ἀποτέλεσμα, ὁ Φουζερὲλ οὐδεμίαν ἔδειξε χαράν. Εἶπε μόνον:

— Καλά!

Συνοδία Πρώσων χωροφυλάκων ὠδήγησεν αὐτὸν εἰς τὰ σύνορα. Ἐν Κολωνίᾳ ἐξήγησε τὴν ἀδειαν νὰ σταθῇ μίαν ἡμέραν, ἐν ἀπόγευμα, μίαν ὥραν, ὅπως ὑπάγῃ εἰς τὸ κοιμητήριον.

Τῷ ἠρηθήσαν τὴν χάριν ταύτην.

Ἐκεῖνος δὲ κινῶν τὴν κεφαλὴν·

— Ἐπὶ τέλους, εἶπε κατ' ἑαυτόν, εἶνε ἴσως καλλίτερον νὰ μὴ ὑπάγω. Τί θὰ εἶπω εἰς τὸν Μαλαπέρ; Δὲν ἐτήρησα τὸν λόγον μου!

Εἰς τὰ βελγικὰ σύνορα ἀφέθη ἐλεύθερος, χωρὶς ὅμως νὰ αἰσθανθῇ οὐδεμίαν χαράν διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν του. Ἦδη ἐνόμιζεν ὅτι ὁ βίος του εἶχε λήξει, ὅτι εἶχεν ὑστερήσει, ὅτι ἦτο ἀνωφελής. Οὐδέποτε, οὐδὲ μετὰ τὰ δυστυχήματα τῆς ἀνδρικῆς του ἡλικίας, εἶχεν αἰσθανθεῖ ἑαυτὸν τόσον ἠττημένον καὶ τεταπεινωμένον! Ὅποταν ἐπανέειδεν εἰς Γιβέ τὴν θέσιν ὅπου ὁ Μαλαπέρ, ἀσθενὴς ἤδη, εἶχε καθίσει κατὰ τὸ ἐσπέρας ἐκεῖνο τοῦ Αὐγούστου, ἐνῶ τὰ ἔντομα ἐπέτων εἰς τὸν ἀέρα, ὁ Φουζερὲλ κατελείφθη ὑπὸ λυγμῶν καὶ ἐκλαυσε.

— Ναί, εἶπε μεγαλοφώνως, κλαίε· ἤδη τὰ δάκρυα μόνον σοὶ ἔμειναν!

Γ

Ὅποταν ἐπανῆλθεν εἰς Βερνὸν ὑπὸ βαθείας καὶ σιωπηλῆς κατελήφθη θλίψεως, ἐπανευρῶν ἐν τῇ μικρᾷ πόλει τὸ πᾶν ἐν τῇ προτέρᾳ θέσει, τοὺς αὐτοὺς ἀνθρώπους, τὰς αὐτὰς ὁδοὺς, ἐκτὸς ἐκείνου ὅστις ἐν τῇ γωνίᾳ ἐκείνῃ τῆς Γαλλίας τῷ καθίστανε τὸν βίον εὐχάριστον. Πόσον ἡ κατοικία τῆς παλαιᾶς ὁδοῦ τοῦ Ἀγίου Ἰακώβου, πλήρης εἰκοσαετῶν ἀναμνήσεων, ὅπου πᾶν ἀντικείμενον ἀνεμίμησε τὸν Μαλαπέρ, ἐφάνη εἰς τὸν Φουζερὲλ μελαγχολικὴ! Διηγῆθη εἰς τὴν γρατᾶν τὸν θάνατον τοῦ φίλου του. Ἐκείνη ἤκουεν, ἀνύψωνε πρὸς οὐρανὸν τὰς χεῖρας καὶ ἔλεγεν·

— Ὁ ταλαίπωρος!

Ὅποταν ὁ Φουζερὲλ ἐτελειώσεν, ἡ γυνὴ ἠρώτησεν αὐτὸν πόθεν προήρχετο ἡ νέα ἐπὶ τῆς παρεΐας του οὐλή.

— Δὲν εἶνε τίποτε, ἀπεκρίνατο ὁ Φου-

ζερέλ. Ὑστερόγραφον εἰς τὸ παρελθόν!

Ἐκ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, μικρὸν κατὰ μικρὸν, ἐσυνείθισεν, ὡς ἄλλοτε, νὰ δειπνῇ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον Ἐβρέ, καὶ νὰ καπνίζῃ τὴν πίπαν του εἰς τὸ *Καφετεῖον τῆς Πόλεως*. Εὗρισκε πάντοτε τὴν τράπεζάν του, τὴν *Τράπεζαν τῶν Λοχαγῶν*. Τὸν ἐχαίρων, τὸν περιεποιούντο. Ἐλάλει ὀλίγον καὶ ἠὺχαριστεῖτο νὰ περιπατῇ μόνος εἰς τὴν δειπνοστοιχίαν τῆς *Μαιζονέτ*, μεταβαίνων μέχρι Βαλμέ, ὅπως ἄλλοτε μετὰ τοῦ φίλου του. Ἐνῶ ἐβάδιζε τὸν ἤκουον ἐνίοτε νὰ ἀποτεινῆται ὡς εἰς ἑαυτὸν ἢ εἰς ὃν φανταστικὸν πρὸς ὃ ἔλεγεν.

— Τί θέλεις; ἔπραξα ὅτι ἠδυνήθην. Δὲν πρέπει νὰ μὲ μέμφεσαι.

Πολλάκις εἰς τὸ ξενοδοχεῖον ἐζήτηει, κατὰ τὸ φαγητόν, ὀλίγην μαλάγαν.

— Ἐν δάκρυον, ἔλεγε.

Καὶ ἔπινε τοῦτο ἡμέρα πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ νεκροῦ φίλου. Κατόπιν ἐπέστρεφεν εἰς τὸν οἶκόν του, ἤνοιγε τὰ παλαιὰ χαρτῖα τοῦ Μαλαπέρ, τὰ ἀνεγίνωσκεν, ἐκίνει τὴν κεφαλὴν, ἢ παρετῆρει πάλιν τὰς ἐπωμίδας τοῦ λοχαγοῦ, τὸ παράσημον, καὶ τὸν μανδύαν, ὃν ἔφερον εἰς Βατερλώ, καὶ ζητῶν ἐπὶ τοῦ ἐφαρμένου ὑφάσματος τὰ ἴχνη τῆς σφαίρας, ἣτις εἶχε πληγώσῃ τὸν φίλον του,

— Ἰδού, ἔλεγε. Ναί! Εἰς τὸ μέσον τοῦ στήθους. Καὶ ἀπ' οὗ ὑπέφερε πάντα ταῦτα νὰ ἀποθάνῃ ἐκ πυρετοῦ ταξειδεύων. Ὅποια παρωδία ἡ ζωὴ!

Οὕτως ἐγήρασκε, καταπίπτων, καὶ ἡμέρα τῇ ἡμέρα μελαγχολικώτερος καθιστάμενος. Τὰ ἔτη ἔρρεον. Τὰ κοράσια, ἅτινα εἶχεν ἰδεῖ ἄλλοτε παίζοντα, κατέστησαν μητέρες οἰκογενειῶν, σχεδὸν μάμμαι, καὶ ἤδη ἔπαιζον μετὰ τὰ τέκνα των. Τὰ παιδιά, εἰς ἃ γελῶν ἐδίδασκε τὰ γυμνάσια, ἦσαν ἀξιωματικοί, ἔμποροι, ἔπαρχοι. Ἡ γρατῖα, ἣτις ἐνοικίαζε τὴν οἰκίαν τῆς ὁδοῦ Ἁγίου Ἰακώβου, εἶχεν ἀποθάνει. Τὸ πᾶν ἠλλάξε καὶ μετεβάλλετο. Ἄλλοι ἤρχοντο, ἕτεροι ἀπῆρχοντο, καὶ ὁ γέρον Φουζερέλ πλήρης ρυτίδων καὶ καταβεβλημένος, συρόμενος ἐπὶ τῆς βακτηρίας του, μετέβαινε πάντοτε εἰς τὴν *Τράπεζαν τῶν Λοχαγῶν*, παρατηρῶν τοὺς παίζοντας τοὺς κύβους καὶ τοὺς σφαιρίζοντας.

Ἦτο ὑπερογδοκοντούτης, ἢ θὲ θλίψις εἶχε καταστήσει αὐτὸν παλίμπαϊδα.

Τὸν ἤκουον νὰ ψιθυρίζῃ καθ' ἑαυτὸν.

— Ὅχι, δὲν πρέπει νὰ μὲ μέμφεσαι... καὶ σὺ ἂν ἦσο τὸ αὐτὸ θὰ συνέβαινε! Εἰς τὴν Ποταδάμην ὅπως καὶ εἰς τὸ Βατερλώ, ἦσαν πολλοί!

Ἄλλοτε, τὰς ὠραίας ἡμέρας ἐκάθητο ἐπὶ θρονίου εἰς τὸν ἥλιον, ὡς ἐν ἐκστάσει ἀφῶν, οἱ κεκμηκότες ὀφθαλμοὶ του παρετῆρουν χωρὶς νὰ βλέπωσιν, ἢ δὲ χεὶρ του μηχανικῶς ἐχάραττε σχεδίον τι μάχης. Τὰ παιδιά ἐβάδιζον πρὸ αὐτοῦ ἡσυχῶς, ἔθετον τὸν δάκτυλον ἐπὶ τῶν ῥοδίνων αὐτῶν χειλέων καὶ τὰ μεγαλειότερα ἔλεγον εἰς τὰ μικρότερα.

— Σιωπῇ! ὁ λοχαγὸς Φουζερέλ κοιμᾶται.

Πολλάκις ὁ γέρον ἐζήρχετο τῆς νάρ-

κης ταύτης. Τοῦτο συνέβαινε κατὰ τὰς καλὰς αὐτοῦ ἡμέρας καὶ ὅποταν συγκατετίθετο νὰ ὀμιλήσῃ. Τότε τὸ πλήρες ρυτίδων, ἀλλ' ἀρρενωπὸν εἰσέτι πρόσωπόν του, ἐνεψυχοῦτο, ἢ δὲ βραεῖα καὶ ἰσχυρὰ φωνὴ του ἐδίδεν εἰς τοὺς νέους τὸ σύνθημα τῶν παλαιῶν.

— Μάθετε νὰ εἰσθε ἀφοσιωμένοι! ἐστὲ μεγαλόψυχοι καὶ οὐχὶ μωροί. Ἐστὲ ἀληθεῖς πατριῶται καὶ οὐχὶ προσποιητοί. Ἀγαπᾶτε τὸ ὠραῖον, ὑπηρετεῖτε τὸ καλόν. Ἐχετε πίστιν, σημαίαν, καὶ φονεῦθητε δι' αὐτήν. Προτιμότερος ὁ θάνατος ἢ ζωὴ ἄνευ αὐτῆς.

Κατόπιν ἔπιπτε πάλιν εἰς τὸ ὄνειρόν του.

**

Ἐν ἑσπέρας τοῦ Αὐγούστου τοῦ 1870—πρὸ δέκα ἐτῶν—δέκα αἰῶνων—ὁ λοχαγὸς Φουζερέλ μηχανικῶς μετέβη εἰς τὸν σταθμὸν τῆς Βερνῶν ὅπου φθάνωσιν ἐκ Παρισίων τὰ νέα τῆς ἡμέρας. Ὁ γέρον δὲν ἐφρόντιζε περὶ τῶν εἰδήσεων, ἀλλὰ μετέβη χάριν περιπάτου.

Εἶχεν ὑπάγει ἐκεῖ ἐρειδόμενος ἐπὶ τῆς βακτηρίας του, σύρων τοὺς πόδας, βήχων καὶ ἀπνηυδικῶς. Ἐχαίρων αὐτὸν καθ' ὁδόν, ἐκεῖνος δὲ μετὰ κόπου ἀντεχειρέτα.

Ἀφικόμενος εἰς τὸν σταθμὸν εἶδε πληθὺς συνθηροισμένον καὶ ἤκουσε θόρυβον ἀσυνήθην παρετῆρησεν ὅτι τὰ βλέμματα πάντα ἤστραπτον καὶ αἱ χεῖρες πυρετωδῶς ἐκινούντο.

Ἠρώτησε τί συνέβαινε.

— Τί συμβαίνει, λοχαγέ;... ἔχομεν πόλεμον!

— Πόλεμον; εἶπεν ὁ γέρον τείνων τὸ οὖς.

— Πόλεμον κατὰ τῆς Πρωσίας... ἐκρηύθη ὁ πόλεμος!

Ὁ Φουζερέλ ἐστηρίχθη ἐπὶ τῶν κιγκλίδων τῆς ὁδοῦ ὅπως μὴ πέσῃ. Εἶτα, λευκὸς ὡς σινδόνη, ἠνωρθώθη καὶ ὑψώσας εἰς τὸν ἀέρα τὴν ῥάβδον του, ἣς δὲν εἶχεν ἀνάγκην πλέον, ἐφώνησεν ἰσχυρῶς,

— Ζήτω ἡ Γαλλία!

Τότε ὁ ἀσθενὴς καὶ κεκυρωμένος ἐκεῖνος γέρον ἐπανεῦρε τὴν ἐνέργειαν καὶ σχεδὸν ταχέως ἐβάδιζε πρὸς τὴν πόλιν συστρέφων τὴν ῥάβδον τοῦ γήρατός του ἐντὸς τῶν ἐρρυτιδωμένων αὐτοῦ χειρῶν.

Ἐλάλει δι' ἠχηρᾶς φωνῆς καὶ μεγαλοφῶνως.

— Μαλαπέρ! τὴν φορὰν ταύτην θὰ λάβωμεν ὀπίσω τὴν σημαίαν!

Εἰς τὸ ξενοδοχεῖον Ἐβρέ ὁ ἀρχαῖος στρατιώτης ἠκτινοβόλει.

Διέταξε νὰ φέρωσι μαλάγαν διὰ πάντας τοὺς παρκαθημένους, καὶ ἔπιον ὑπὲρ τῆς στρατιᾶς, ἣτις ἀνεχώρει, ὑπὲρ τῶν μελλουσῶν νικῶν.

ὑπὲρ τῆς νίκης τῶν νέων! ἐπανελάμβανεν ὁ Φουζερέλ, τοῦ ὁποίου ἡ φωνὴ ἤχει ὡς σάλπιγξ.

Εἶτα, μετὰ τὴν εἰς τὸ καφετεῖον ἐσπερίδα, ἔθεσε τὸν πῖλον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του καὶ ἐπέστρεφεν εἰς τὸν οἶκόν του,

ἐπαναλαμβάνων μεγαλοφῶνως εἰς τὰς ἐρήμους ὁδοὺς.

— Θὰ μᾶς φέρωσι τὴν σημαίαν, Μαλαπέρ, ἀκούεις; τὴν σημαίαν!

Καὶ ὁ γέρον στρατιώτης μετὰ τὸ ὄνειρον αὐτὸ ἐκοιμήθη.

**

Τὴν ἐπαύριον, μετὰ βαθείας συγκινήσεως ἢ πόλις τῆς Βερνῶν ἔμαθεν ὅτι ὁ λοχαγὸς Φουζερέλ εὐρέθη νεκρὸς τὴν πρωίαν, προσβληθεὶς ὑπὸ ἀποπληξίας.

Ὁ γέρον ἀπέθανεν εὐτυχῆς καὶ μετὰ τὸ μειδίαμα εἰς τὰ χεῖλη.

Ἐκτοτε οὐδεὶς κάθηται εἰς τὴν *Τράπεζαν τῶν Λοχαγῶν*.

I. Δ. Ζ.

ΤΕΛΟΣ

ΕΞΑΙΡΕΤΟΣ ΕΥΚΑΙΡΙΑ

Ὀλίγοις τὰ ὀλόκληροι σειραὶ τοῦ ἐν Ζακύνθῳ ἐκδομένου *Παιητικοῦ Ἀρθῶτος* ὑπολείπονται παρὰ τῇ διεθνήσει. Ἐκάστην τούτων, ἀπαρτιζομένην ἐκ 55 περίπου τυπογραφικῶν φύλλων ἦτοι σελ. 846 εἰς ὄγδοον μέγα δύναται τις νὰ ἀποκτήσῃ, ἐν μὲν τῷ ἑσωτερικῷ ἀντὶ δρ. 8 μόνον, ἐν δὲ τῷ ἑξωτερικῷ φρ. χρ. 10. Ὑπάρχουσι πρὸς τούτους διαθέσιμοι σειραὶ τοῦ Β' τόμου ἐκ τυπογρ. φυλ. 27, ὡς ἔγγιστα, ἀντὶ τοῦ ἡμισσοῦ τῆς ἀνωθι τιμῆς.

Μετ' ὅσα ὑπὲρ τοῦ περιοδικοῦ τούτου καὶ τῆς ἐθνικῆς αὐτοῦ ἀποστολῆς ἄπας ὁ ἡμέτερος τύπος ἔγραψε, κρίνομεν περιττὴν πᾶσαν παρ' ἡμῶν σύστασιν. Οὐχ ἦττον ὑπομιμνήσκομεν παντὶ φιλομουσῷ ὅτι ἀντὶ ἐλαχίστου τιμήματος ἀποκτᾶ τις βιβλίον περιέχον τὴν πλουσιωτέραν ἐν Ἑλλάδι ποιητικὴν ἀνθολογίαν, τὰς βιογραφίας πλείστων τῶν ἡμετέρων ποιητῶν, σπουδαίας μελέτας περὶ ποιήσεως καὶ μεταφράσιν τοῦ ἀπαραμίλλου μυθιστορήματος τοῦ ἀθανάτου Φωσκόλου.

Αἱ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΤΟΥ
ΙΑΚΩΒΟΥ ΟΡΤΙΣ

ΑΓΓΛΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

ΤΟΥ ΔΙΣΚΕΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1888

ΜΕΤΑ ΠΟΛΛΩΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΦΙΛΟΦΡΟΝΙ ΣΥΜΠΡΑΞΕΙ ΦΙΛΟΚΑΛΩΝ ΛΟΓΙΩΝ

ΚΑΙ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ

ΕΥΓΕΝΕΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΙ ΕΥΠΑΙΔΕΥΤΩΝ ΔΕΣΠΟΙΝΩΝ ΚΑΙ
ΔΕΣΠΟΙΝΙΔΩΝ

ΥΠΟ

ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ Κ. ΑΣΠΗΙΟΥ

Ἔτος δευτέρον καὶ εἰκοστὸν

Ἐκδοθήσεται περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ προσεχικοῦ
Νοεμβρίου.

ΔΙΑΤΡΙΒΑΙ ΤΟΥ ΕΚΔΟΤΟΥ Ε. Κ. ΑΣΠΗΙΟΥ :

1 Ἐπινομίς: Εἰς τὰ λουτρά Μίθανα - Μίθανα 2 Ὅτι πάντες ἀγαπώμεν. 3 Ἐργον καὶ ἴδε. 4 Ἡ ἐκκλησία τῶν φιλοσόφων ἐν Γαλλίᾳ, κατὰ τὴν III' ἑκατονταετηρίδα. 5 Τὸ πνεῦμα ἐν ταῖς αὐλαῖς. 6 Χρονικὰ τῶν ζώων. 7 Τὸ δασικὸν πῦρ, καὶ τοῦτο ἑλληνικόν. 8 Ἡ γυνὴ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα καὶ τοὺς πρώτους τοῦ χριστιανισμοῦ αἰῶνας. 9 Ἐπιφανεῖς τοῦ Βυζαντίου δέσποινας. 10 Συζυγικαὶ ἀρεταὶ ἐκ τῆς Ἱταλικῆς ἱστορίας. 11 Ἐλισάβετ τῆς Ἀγγλίας. 12 Γενναῖοι ἐν λόγοις, γίλαχοι ἐν ἔργοις. Συνδρομηταί, προπληρόντες τὴν συνδρομὴν των, ἐγγράφονται καὶ ἐν τῷ γραφεῖω ἡμῶν.